

לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם כתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שפמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו [ו"ח עליהו] עליהם, והפל פתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם יותר בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא - מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם בידי או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגד"ל זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, פתוב כאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כף פתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעך. הפסוק הזה בארוהו, בבקר - זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעך.

לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר, וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זפאה חולקהון דצדיקניא דאינון אזלי בארע קשוט, עלייהו כתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ:

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. תא חזי, כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, ולאזדהרא בעובדוי קמי קדשא בריה הוא. בגין דכמה שליחן וכמה ממנן אינון בעלמא, דאינון אזלין ושאטין, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין עלוי (ו"ח עליהו) וכלא בספרא כתיבין.

ותא חזי, בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן דאושיד זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא בידיא או ברגלא ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן פתיב הקא לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי. ובגין כף פתיב, (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. זפאה חולקהו דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח פישא, ונדפי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו, כדין אשתדל לאולדא בגין באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

דָּהָא פְּדִין זְמַנָּא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אַרְחוּי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיֵהָא לִיָּה אַגְרָא טְבָא לְעֶלְמָא דְאַתִּי. דְכְּתִיב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִמָּהם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ בְּהוּא עֶלְמָא, בְּזְמַנָּא דְמֵאֲרִיְהוֹן דְדִינָא יִיתוֹן לְקַטְרָגָא עֲלוּי. דְלִית לָךְ אַגְרָא טְבָא בְּהוּא עֶלְמָא, כְּהוּא דְאוֹלִיף לִיָּה לְבָרִיָּה דְחִילוֹ דְמָרִיָּה בְּאַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא.

תָּא חֲזִי, מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דְכְּתִיב, (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ יְיָ לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הָהוּא זְכוּ קְיַיְמָא לִיָּה בְּהוּא עֶלְמָא לְגַבִּי כָּל מֵאֲרִיְהוֹן דְדִינָא.

וּבְגִין כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ, אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה, דְאִיְהוּ זְמַנָּא דְסִיב בַּר נָשׁ (לֹא יוּמָא כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִית וְדִי לִי אוּ כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִית וְלֹא יִכִּילָנָא וְהִשְׁתָּא דְאֵנָא סִיב לִית אֵנָּא כְּעִי וְעַם כָּל דָּא) מַה כְּתִיב אֶל תַּנַּח יְדָךְ לֹא יִשְׁבּוּק מְלֵאוּלְדָּא בְּהָאֵי עֶלְמָא. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין דִּיקוּמוֹן בְּגִינִיָּה בְּהוּא עֶלְמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת יְיָ בְּנִים, דָּא צְרוּרָא דְנִשְׁמַתָּא סְטָרָא דְעֶלְמָא דְאַתִּי, וְלֵהָאֵי נִחַלָּה מָאֵן זְכִי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְאֶעְלָא בְּהוּא נִחַלַת יְיָ, בְּנִים. אֵינּוֹן בְּנִין זְכָאֵן לִיָּה לְנִחַלַת יְיָ, וְעַל דָּא זְכָאָה הָהוּא בַּר נָשׁ דְזְכִי לֹון דִּיולִיף לֹון אַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא כְּמָה דְאַתְמָר:

וְתַסֵּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעַלְיָהּ וְגו', תָּא חֲזִי, תְּמַר בַּת כַּהֵן הִתּוֹת, וְכִי סִלְקָא דְעַתְּךָ דְאִיְהִי אֲזֵלָא בְּגִין לְאֲזַנָּאָה עִם חֲמוּהָ, דְהָא

שְׁחָרִי אִז הוּא הַזְמָן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מְשׁוּם שִׁיכוּל לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֵהָיָה לוֹ שְׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִמָּהם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן שְׁבַעֲלֵי הַדִּין יִבּוּאוּ לְקַטְרָג עֲלוּי, שְׂאִין לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ הַהוּא שְׁמַלְמֵד אֶת בְּנוֹ יִרְאֵת רַבּוֹנוֹ בְּדְרַכֵי הַתּוֹרָה.

בָּא רָאָה מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרַךְ ה' לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל כֵּן אוֹתָהּ הַזְכוּת קְיַמַת לוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא אֲצֵל כָּל בְּעַלֵי הַדִּין.

וּמְשׁוּם כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ - אֲפִילוֹ בְיוֹמֵי הַזְקָנָה, שְׁהוּא הַזְמַן שְׂאֵדָם זְקָן, וְלֹא יוּמָר כְּבַר הַשְׁתְּדִלִית וְדִי לִי, אוּ - כְּבַר הַשְׁתְּדִלִית וְאִינִי וְכוּל, וְכַעַת שְׂאֵנִי וְקוּן אִינִי רוּזָה. (עַם כָּל יוֹה) מַה כְּתוּב? אֶל תַּנַּח יְדָךְ. לֹא יִנַּח מְלֵאוּלִיד בְּעוֹלָם הַהוּא. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים - כְּדִי שְׂעִמְדוֹ בְּשִׁבְלֵוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת ה' בְּנִים. זֶהוּ צְרוּר הַנְּשֻׁמּוֹת, הַצַּד שֶׁל הַעוֹלָם הַבָּא. וְלִנְחַלָּה הַזֶּה, מִי מְזַכֵּה אֶת הָאָדָם לְהַכְּנִס לְאוֹתָהּ נִחַלַת ה' ? הַבְּנִים. אוֹתָם הַבְּנִים מְזַכֵּים אוֹתוֹ לְנִחַלַת ה', וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמֻזְפָּה אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

וְתַסֵּר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעַלְיָהּ וְגו'. בָּא רָאָה, תְּמַר הִיָּתָה בַּת כַּהֵן, וְכִי תַעֲלָה עַל דְעַתְּךָ שְׁהִיא הַלְכָה כְּדִי לְזַנוֹת עִם חֲמִיָּה?